

ქალთა ხმა

საინფორმაციო ბიულეტენი #3

2017 წლის მარტი

მომზადებულია პროექტის
„ქალთა უფლებების გაძლიერება დასავლეთ საქართველოში“ ფარგლებში

მხარდამჭერი - ორგანიზაცია

ნომრის თემა

ნაადრევი ქორწინება: მიზეზები, შედეგები, გამოსავლის გზები

„საქართველო აღმოსავლეთ ევროპაში მეორე ადგილზეა მოლდავეთის შემდეგ გოგონების ნაადრევი ქორწინებებით. მას მოსდევს თურქეთი და ტაჯიკეთი. საქართველოში 20-დან 24-წლამდე გოგონების 19% - 18 წლამდეა გათხოვილი.

არასრულწლოვანი პატარძლები ახალ ოჯახებში ფსიქოლოგიური, ფიზიკური და სექსუალური ზეწოლის ქვეშ ექცევიან. ქორწინება უარყოფითად მოქმედებს მათ ფიზიკურ და ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე. ართმევს განათლების მიღების საშუალებას და წარმატებულად დასაქმების შანსს.“

ეს მონაცემები გაეროსა და მსოფლიოს ჯანდაცვის ორგანიზაციის დასკვნებშია მოხსენიებული, რომლებიც მოუწოდებენ სახელმწიფოებს, ნაადრევი ქორწინება ადამიანის უფლებების დარღვევად, მოზარდებისთვის საფრთხის შემცველად გამოაცხადონ და სტრატეგიული გეგმები შეიმუშაონ ამ მავნე ტრადიციის აღმოსაფხვრელად.

საქართველო აქტიურად ეხმაურება ამ რეკომენდაციებს და ნაადრევი ქორწინების პრობლემას სამართლებრივი აქტებით უპირისპირდება:

„2016 წლის პირველი იანვრიდან გაუქმდა წესი, რომლის თანახმადაც 16 წელს მიღწეული პირების ქორწინება მშობლების თანხმობით დაიშვებოდა. კანონმდებლობაში ეს ცვლილება გაეროს ქალთა დისკრიმინაციის აღმოფხრის კომიტეტის (CEDAW) რეკომენდაციის გათვალისწინებით იქნა მიღებული. გამონაკლისის სახით, 16 წელს მიღწეული არასრულწლოვანი პირის ქორწინება დაიშვებოდა მისი ნებით და მხოლოდ სასამართლოს თანხმობით, ისეთი მიზეზის არსებობისას, როგორცაა ორსულობა.

ნაადრევი ქორწინების თემას ვრცელ ადგილს უთმობს საქართველოს სახალხო დამცველი 2016 წლის მოხსენებაში, რომელიც ცალსახად ეთანხმება კანონში შესულ ცვლილებას, რომელიც 18 წლამდე ასაკის პირთა ქორწინებას კრძალავს.

2017 წლის იანვრიდან 18 წლამდე პირთა ქორწინება კანონით სრულად აიკრძალა.

საიდან ჩნდება ადრეულ ასაკში ოჯახის შექმნის მოთხოვნილება, რა დადებითი და ნეგატიური შედეგები ახლავს მას?

ოჯახის შექმნის მთავარი მოტივაცია, რა თქმა უნდა, სიყვარულია. სიყვარული ოჯახური ცხოვრებისთვის აუცილებელია, მაგრამ ხშირად არასაკმარისი. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ საქმე არასრულწლოვანთა ქორწინებას ეხება.

ექიმი-რეპროდუქტოლოგები ამტკიცებენ, რომ ფიზიოლოგიურად ადამიანის ორგანიზმი შეიძლება მზად იყოს დაახლოებით 14-16 წლის ასაკში, მაგრამ მისი სოციალური და ფსიქოლოგიური მომწიფება საკმაოდ დიდი ხნით ჩამორჩება ფიზიკურ მომწიფებას. როცა გონებით ჯერ კიდევ ბავშვები მშობლები ხდებიან, რა თქმა უნდა, აბსოლუტურად შორს არიან იმ პასუხისმგებლობებისაგან, რომელთაც მათ ოჯახი ავალეხს. კონტრასტი მათ ფიზიოლოგიურ და გონებრივ განვითარებას შორის იმდენად მკაფიოდაა გამოხატული, ხელსაყრელ გარემოს ქმნის ოჯახური კონფლიქტების განვითარებისათვის.

სამწუხაროდ, საქართველოში არის შემთხვევები, სადაც, ტრადიციიდან გამომდინარე, ქორწინება დასაშვებია იმ შემთხვევაშიც, როცა გოგონები ფიზიოლოგიურ მომწიფებასაც კი ვერ ასწრებენ. ამ წესების მიხედვით, თვითონ მშობლები არიან აქტიურად ამ პროცესში ჩართულნი და 15 წლის ასაკში შვილის დაუკითხავად აგვარებენ დაქორწინების საკითხს,

ისე, რომ პატარძალმა შეიძლება ქორწილის დღეს ნახოს სიმე პირველად. სამწუხაროდ მსგავსი ტიპის ქმედებები იმდენად ჩვეულებრივია, მსხვერპლი ვერც აცნობიერებს, რომ ის დისკრიმინაციის საგანია.

იმ მოზარდებისთვის, რომელთა ორგანიზმმაც მომწიფების საჭირო დონეს ვერ მიაღწია, ადრეული ქორწინება შესაძლოა არასასურველი იყოს, რადგან ორსულობის შემთხვევაში რისკის ქვეშ დგება მათი და მომავალი ბავშვის ჯანმრთელობა.

არასრულწლოვანი გოგონები ვერ იღებენ გადაწყვეტილებას, თუ როდის გახდნენ დედა, ან რამდენი შვილის ყოლა სურთ. ამას განაპირობებს, ინფორმაციის ნაკლებობა კონტრაცეპტივებზე. ამ ყველაფერს კი, შედეგად მოსდევს აბორტი, რომელიც ხშირად არაკეთილსაიმედო გარემოში მიმდინარეობს და ისევ და ისევ მათ ჯანმრთელობას აგდებს საფრთხის ქვეშ.

გარდა ჯანმრთელობის რისკისა, ნაადრევი ქორწინება კარგ ფონს ქმნის ოჯახური ძალადობისთვის. ცნობილია, რომ ძალადობის შემთხვევების დიდი ნაწილი სწორედ იმ ოჯახებზე მოდის, რომლებმაც ადრეულ ასაკში მიიღეს დაქორწინების გადაწყვეტილება.

ადრეულ ასაკში ქორწინებისას პრობლემურია გოგონების განვითარების ნაკლები პერსპექტივა. გათხოვების შემდეგ სწავლის გაგრძელებას გოგონები მხოლოდ იმ შემთხვევაში ახერხებენ, თუ მეუღლის ოჯახისთვის სწავლა პრიორიტეტულია. გოგონების უმრავლესობა ვერ ახერხებს საკუთარი თავის რეალიზებას, რადგან მშობლების გადაწყვეტილებებზეა დამოკიდებული მათი მომავალი. ეს ყველაფერი დაბლა სწევს მათ თვითშეფასებას და საბოლოოდ მუდმივად სხვებზე დამოკიდებულ ადამიანებად ყალიბდებიან.

რატომ ქორწინდებიან ნადრევად

გარდა ტრადიციებისა, ნაადრევი ქორწინება ხდება ახალგაზრდების გადაწყვეტილებით. წყვილებს არგუმენტად მოჰყავთ ის ფაქტი, რომ ერთმანეთი გულწრფელად უყვართ და ძალიან ბედნიერები არიან. ამ ასაკში ცხოვრების მიმართ მსუბუქი დამოკიდებულებით გამოირჩევიან. ერთმანეთის ნაკლს ვერ ხედავენ და რეალობის აღქმის უნარი დაქვეითებული აქვთ.

ხშირ შემთხვევაში არ იციან ქორწინების არსი. არ იცნობენ საკუთარ ვალდებულებებს, პასუხისმგებლობებს. არ აკეთებენ ანგარიშს, რამდენია მათი ოჯახის ხარჯები და რამდენით გაიზრდება დაოჯახების შემდეგ. საიდან უნდა გაჩნდეს დამატებითი შემოსავალი. როგორც კი რეალობას ეჯახებიან, ერთბაშად ფხიზლდებიან, ზეწოლას ვერ უძლებენ და საქმე ოჯახის დანგრევით მთავრდება.

არის შემთხვევები, როცა გოგონას ოჯახური პრობლემების, კონფლიქტური სიტუაციების ან უფინანსობის გამო იღებს დაქორწინების გადაწყვეტილებას.

ნეგატიური შედეგების ჩამონათვალი უამრავია. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ადრეული დაქორწინების შედეგად შექმნილი ბედნიერი ოჯახებიც არსებობენ. ნაადრევი ქორწინების დადებით მახასიათებელად ითვლება ის ფაქტი, რომ ახალგაზრდებში დამოუკიდებლობის და პასუხისმგებლობის გრძნობა ძლიერდება. ამას ემატება პასუხისმგებლობა ბავშვის მიმართ. ქორწინება, პირველ რიგში, ოჯახური ცხოვრების გამოცდილებას იძლევა და საშუალებას აძლევს წყვილებს, რეკორდული სისწრაფით გაიზარდონ და ჩამოყალიბდნენ პიროვნებებად. ეს ყველაფერი ძალიან კარგია, მაგრამ, სამწუხაროდ, ასეთი ოჯახების რიცხვი საკმაოდ მცირეა და საპირისპირო შედეგები უფრო თვალსაჩინოა. ამიტომ პრობლემაც თვალსაჩინოა და განგაში მის გამო დროული და აუცილებელია.

ფონდი სოხუმის“ ფსიქოლოგებისგან უამრავი ისტორიის მოსმენა შეიძლება. ამ ისტორიების გმირები ფსიქოლოგთან ვიზიტს მაშინ იწყებენ როცა ყველაფერი დამთავრებულია. დაქორწინებამდე კი არავის მოსდის აზრად ფსიქოლოგთან კონსულტაცია. ოჯახის დანგრევის შემდეგ მიღებული სტრესი კი იმდენად მძიმეა, რომ ფსიქორეაბილიტაციას ხშირად წლები სჭირდება.

ფსიქოლოგის ქეისებიდან.

„მე და გიო თექვსმეტი წლის დავქორწინდით. ერთმანეთი ძალიან გვიყვარდა. მატერიალურად მშობლების ხარჯზე ვცხოვრობდით, რადგან არ ვმუშაობდით. პირველი გოგონა შეგვეძინა, ოჯახში მოთხოვნილებები გაიზარდა, რასაც დაპირისპირება მოყვა. გიო ყოველდღე იცვლებოდა. ვგრძნობდი, რომ ოჯახში მოსვლა აღიზიანებდა, ბავშვს გაეთამაშებოდა, შეჭამდა და ქუჩაში გარბოდა. ამაზე ჩემი დედამთილი გიჟდებოდა -სამსახური იშოვე, ცოლ-შვილს მიხედე, მეტი არ შემიძლია... ყოველდღე ეს ფრაზები მესმოდა. გიოს შესაფერისი სამსახური ვერ გამოინახა. ურთიერთობა მაშინ დაგვეძაბა, როცა ერთ დღეს აღმოვაჩინე, რომ ჩემი საქორწინო ოქროს ბეჭედი სადღაც გაქრა. გიომ აღიარა, რომ მან გაყიდა, რადგან ფული სჭირდებოდა და მშობლებს ამდენ ფულს ვერ მოსთხოვდა. ამაზე პროტესტი გამოვთქვი. შეურაცხყოფაზე გადმოვიდა, საშინელი სიტყვებით მლანძღავდა: რას ამეკიდე, შენ რომ არა, სულ სხვა ცხოვრება მექნებოდა, ფეხებზე მკიდია შენი სიყვარული...“

ასეთი დამოკიდებულება კიდევ განმეორდა, მთელი ოჯახი გიოს დაუდგა გვერდით. მეუბნებოდნენ, ჯერ ახალგაზრდაა, გადაუვლის, უნდა მოითმინო. მოთმინების სანაცვლოდ უარესი მივიღე. ერთ დღესაც, ნაცემი და გასისხლიანებული, ბავშვთან ერთად მშობლებს მივადექი. ისევ თავიდან დაიწყო ყველაფერი. მითხრეს, უნდა მოითმინო, ოჯახი შენ ცეკვა-თამაში ხომ არ გგონიაო... ოჯახი მაინც ვერ შევინარჩუნე, ახლა ბავშვთან ერთად დედასთან ვცხოვრობ. გული მწყდება, რომ ეს ნაბიჯი გადავდგი. სკოლაში კარგ მოსწავლედ ვითვლებოდი, შემემლო ჩემი ცხოვრება სულ სხვა გზით წამეყვანა. მარი, 22 წლის.“

ფსიქოლოგი ამბობს, რომ ასეთ დროს სულიერი ტრავმა განსაკუთრებით ამძაფრებს შინაგან ემოციებს და ხშირად აყალიბებს შიშს ახალი ცხოვრებისადმი. მარის შემთხვევაში საქმე გვაქვს დათრგუნულ, დაკომპლექსებულ ადამიანთან, რომელსაც ჰგონია, რომ მისთვის ყველაფერი დამთავრდა. ის სრულიად მარტოა, ხშირად ახლობლების მხარდაჭერის გარეშე. ამიტომ მასთან მხოლოდ ხანგრძლივი მუშაობით მიიღება შედეგი. პრევენციული მექანიზმები მანამდეა გასატარებელი, სანამ ნაადრევი ქორწინების შედეგებს მოიძიან. ნებისმიერ სიტუაციაში ადრეულ ასაკში ქორწინება ძალადობის ფორმაა, სადაც თავად არასრულწლოვანი ვერ გრძნობს იმ რისკებსა და საფრთხეებს, რომელთა წინაშეც დგება.

ნაადრევი ქორწინების ხელშემწყობად ხშირად დედებიც გვევლინებიან. ფსიქოლოგთან მსგავსი შინაარსის ქეისებსაც იპოვით:

„მეზობლის ოჯახში სტუმრები ჩამოვიდნენ მოსკოვიდან, ბიჭი 32 წლის იყო, საკუთარი ბიზნესი ჰქონდა და საკმაოდ შემოსავლიანად ითვლებოდა. მეზობელმა გამანდო, ქართველი გოგო გვინდა მოვუყვანოთ, ისე არ გვინდა მოსკოვში გავუშვათო. ასეთ სიძეს მეც არ დავიწუნებდი, ხუმრობით ვუთხარი. მარი ამ დროს 15 წლის იყო. ორი დღის შემდეგ ჩემმა მეზობელმა ჩუმიად გამიყვანა: საქმე მაქვს და მომისმინეო. როგორც გაირკვა, მოსკოველ ზურას მარი ძალიან მოეწონა. ასეთ სიძეს სად იშოვი, ბარემ გადავწყვიტოთო. თავიდან ცოტა გავბრაზდი, მაგრამ მერე დავფიქრდი, ჩვენი დასაწუნი არაფერი ჰქონდათ, ვიფიქრე, იცხოვრებს უზრუნველად, არაფერი მოაკლდებათქი. მეუღლე მალე დავითანხმე. მარისაც ვეჩიჩინეთ და ერთ კვირაში ყველაფერი გადაწყდა. სიხარულით დავფრინავდი. ზურა და მარი მოსკოვში გადავიდნენ საცხოვრებლად. ერთი წლის თავზე მარი

განადგურებული და გაუბედურებული დამიბრუნდა. ისეთი გამხდარი და ანერვიულებული იყო, ვერ ვიცანით.

როგორც გავარკვეით, ზურასთვის მარი მესამე ცოლი აღმოჩნდა. ორი შვილი. ორივე ცოლი საკუთარ წილს ითხოვდა მისი ქონებიდან. ზურა მუდმივად სასამართლოებზე დარბოდა. ესეც არაფერი. ქეიფებს და ღრეობას ბოლო არ უჩანდა, მეგობრები სახლში მოყავდა. მარის მუცელი მოეშალა, როცა მათ ნაქეიფარს ალაგებდა.

დედასთან ტელეფონით თავისუფლად საუბრის უფლებას არ აძლევდა. აკონტროლებდა. ბოლოს ისეც მარიმ იმარჯვა და ვითომ მშობლების სანახავად ჩამოვიდა.

მე დამბრუნებელი არა ვარო, გამოგვიცხადა. ხელი მოწერილი არ ქონიათ, არც ზურას მოუკლავს, თავი ცოლი დამიბრუნეთო.

ასე გავაუბედურე საკუთარი შვილი. აღარც ქმარი ყავს, არც ქონება. მისი მეგობრები კი ჯერ კიდევ სკოლაში დადიან ლაღად და ხალისიანად.“

ვინ რა ნაბიჯები უნდა გადადგას?

14-16 წლის ასაკში გოგონებს ადრე გათხოვების ფიზიოლოგიურ პრობლემებზე ხშირად წარმოდგენაც კი არა აქვთ. ცნობილია, რომ 16 წლამდე გოგონები დიდი რისკის ქვეშ დგანან მშობიარობის დროს გართულებებისა და გარდაცვალების თვალსაზრისით. ამასთან, ზიანდება მათი რეპროდუქციული ფუნქციები და იზრდება სიმსივნური დაავადებების საშიშროება.

მაღალია მშობელთა პასუხისმგებლობა. მათ ვალდებულებას შეადგენს მოზარდს განუმარტონ, რას ნიშნავს ოჯახის შექმნა, რა პასუხისმგებლობა ეკისრება, რა რისკები უნდა დაძლიოს. სამწუხაროდ, იშვიათია მშობლებსა და შვილებს შორის გულახდილი საუბრები. მშობლებსაც არ სცალიათ ურთიერთობისთვის და მათი, როგორც აღმზრდელის, ფუნქცია დაკარგულია. ბავშვებს შესაძლოა აინტერესებდეთ ინფორმაცია მენსტრუაციასა და მასთან დაკავშირებულ მოვლენებზე, აბორტებზე, კონტრაცეპტივებზე, სქესობრივი გზით გადამდებ დაავადებებზე, მაგრამ ბევრი მშობელი შვილს ასეთ თემებზე ვერ ესაუბრება - ან ერიდებათ, ან არ თვლიან საჭიროდ მათთან ინფორმაციის გაზიარებას.

განსაკუთრებულია სკოლის და პედაგოგების როლი. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ბიოლოგიაში ყველა მასწავლებელი გვერდს უვლის იმ გაკვეთილებს, რომლებიც ქალისა და კაცის ანატომიას ეხება. პედაგოგები ცდილობენ, მინიმალური ინფორმაციით შემოიფარგლონ და ყველანაირ შეკითხვას თავი აარიდონ. დაინტერესებული მოზარდები ინტერნეტს

მიმართავენ მსგავსი ინფორმაციის მისაღებად, რაც არასაკმარისია შესაბამისი განათლების მისაღებად და მეტიც - კიდევ უფრო მეტ ზიანს აყენებს მათ ფსიქიკას.

მნიშვნელოვანია რეპროდუქტოლოგისა და ფსიქოლოგის როლი, რაც ბევრ სკოლაში განსაკუთრებულ ფუფუნებად ითვლება და თითქმის მიუღწეველია. ამიტომ ეს ფუნქცია შესაძლოა არასამთავრობო ორგანიზაციებმა იკისრონ, დროებით მაინც, სანამ სკოლებში ეს სერვისი დაინერგება. უნდა გაიზარდოს არასამთავრო ორგანიზაციების როლი, მოხდეს გოგონების ინფორმირება ისეთ საკითხებზე, რომლებზეც სხვადასხვა მიზეზების გამო ნაკლებად საუბრობენ ოჯახსა და სკოლაში.

ყველაზე მეტი პასუხისმგებლობა მაინც სახელმწიფოს ეკისრება. მაგრამ მხოლოდ კანონის მიღებით არ ხდება პრობლემის გადაჭრა, პარალელურად, უნდა გატარდეს პრევენციული ზომები, რაც ხელს შეუწყობს ადრეული ქორწინების შემცირებას. ხშირად ახალგაზრდებს არა აქვთ ინფორმაცია, სამართლებრივად რა დამსჯელი ღონისძიებები შეიძლება მიიღონ ნაადრეტვი ქორწინების შემთხვევაში. წყვილები დაქორწინების შემდეგ იგებენ, რომ კანონსაწინააღმდეგო ქმედება ჩაიდინეს. ამის შემდეგ პროცესში ერთვება სკოლა, რომელიც ცდილობს პასუხისმგებლობა თავიდან აიცილოს და მშობლებთან ერთად საქმე მიაჩუმათოს. ჩნდება უკუშედეგები და ფაქტობრივად მუხლი, რომელიც კრძალავს 18 წლამდე ასაკის მოზარდების დაქორწინებას, უმოქმედოა და შესაბამის ეფექტს ვერ იძლევა.

რაც შეეხება ახალგაზრდებს, სანამ ამ ნაბიჯს გადადგამენ, უნდა გაცნობიერონ, რომ

ქორწინება ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვლენაა ნებისმიერი ადამიანის ცხოვრებაში. ეს არის ქალისა და მამაკაცის საპასუხისმგებლო გადაწყვეტილება. ასეთ საქმეში მართო გამართლების იმედზე ყოფნა არ შეიძლება. ნაადრევად შექმნილი ბევრი ოჯახი სხვადასხვა ტიპის გამოცდას ვერ უძლებს და მალე ინგრევა. ეს რისკი ყოველთვის არსებობს. შექმნას თუ არა ოჯახი, ეს ახალგაზრდების გადასაწყვეტია, თუმცა გადაწყვეტილების მიღების დროს სასურველი და აუცილებელია, გაითვალისწინოს შეძლებს თუ არა თავი გაართვას იმ მოვალეობებსა და ვალდებულებებს, რაც ოჯახის შექმნის შემდეგ დაეკისრება. გააანალიზოს, რამდენად არის მზად ფიზიკურად და მორალურად ამ ნაბიჯის გადასადგმელად. ოჯახის შექმნამდე ახალგაზრდები ცალ-ცალკე იღებდნენ გადაწყვეტილებებს, ახლა კი ერთად მოუწევთ გადაწყვეტილებების მიღება. ეს გარკვეული დისკომფორტია, რომელიც მოთმინებას და დათმობაზე წასვლის უნარს მოითხოვს. ამ ყველაფრის შესრულება არცთუ ისე იოლია. დაქორწინება ადვილია, ბედნიერი ოჯახის შექმნა – ძნელი.

მიმართეთ ფონდი „სოხუმის“ ქალთა მხარდაჭერის ცენტრებს,
მიიღეთ უფასო ფსიქოლოგიური და იურიდიული კონსულტაციები

ქუთაისის ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - მაგლობლიშვილის ქ. 6

579 93 28 28

ხონის ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - სამხედრო დასახლება, კორპუსი 98

579 70 84 84

571 85 42 42

სენაკის ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - ბარათაშვილის 13

579 27 94 94

571 85 39 39

ფოთის ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - ახალი რაიონი, გაგრის ქუჩა 10/10

597 89 25 25

597 15 72 74

ხურჩა/კოკის ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - სამოქალაქო განათლების
რესურს-ცენტრი

574 96 27 27

571 76 48 48

წყალტუბოს ქალთა მხარდაჭერის ცენტრი - ახალი დასახლება, 9
აპრილის ქუჩა 3/17

597 54 92 92

592 81 68 68

წარმატებებს გისურვებთ!